

24587 Justitiële Inrichtingen

Nr. 1086 Brief van de staatssecretaris van Justitie en
Veiligheid

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 19 december 2025

De veiligheid van onze samenleving begint bij een rechtsstaat die slachtoffers beschermt, daders verantwoordelijk houdt en straffen op een rechtvaardige manier uitvoert. Sinds eind 2023 is sprake van een substantieel tekort aan capaciteit in de Nederlandse gevangenissen. Hierdoor kunnen opgelegde vrijheidsbenemende straffen niet altijd tijdig en volledig worden uitgevoerd. Dit tast het gezag van de rechterlijke macht en de geloofwaardigheid van het strafrechtstelsel aan en schaadt het vertrouwen in de rechtsstaat. Tevens wordt afbreuk gedaan aan de doelen van de straf; vergelding, preventie en resocialisatie. Vanuit het perspectief van slachtoffers, daders en samenleving is duidelijkheid en voorspelbaarheid, in dit geval over de tenuitvoerlegging van de gevangenisstraf, van groot belang.

Sinds het ontstaan van het capaciteitstekort zijn verschillende maatregelen genomen om de capaciteitsproblemen te beheersen, zoals het niet meer oproepen van alle zelfmelders, het niet actief opsporen van arrestanten met een openstaande straf van minder dan twee maanden, het tijdelijk verhogen van de bezettingsgraad binnen het gevangeniswezen en het eerder heenzenden van gedetineerden voor het einde van hun straf. Deze noodmaatregelen passen niet bij een toekomstbestendige sanctie-uitvoering. Het zijn onwenselijke maatregelen die zo kort mogelijk van kracht moeten zijn.

De raming van het Prognosemodel Justitiële Ketens (PMJ)¹ en aanvullende inschattingen van de ontwikkeling in capaciteitsbehoefte tot 2036 laten zien dat er bij ongewijzigd beleid het komende decennium sprake zal zijn van een substantieel

¹ Het model van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Datacentrum (WODC) waarin de toekomstige capaciteitsbehoefte van de Nederlandse justitiële ketens wordt geschat.

capaciteitstekort in het gevangeniswezen. Daarom is sinds mei 2024 binnen mijn ministerie middels een programmatische aanpak gewerkt aan een beleidsverkenning waarin de oorzaken van de capaciteitsproblematiek zijn geanalyseerd en mogelijke oplossingsrichtingen in de vorm van structurele maatregelen en scenario's in beeld zijn gebracht.²

Middels deze brief bied ik u het rapport "Beleidsverkenning langdurig schaarse capaciteit gevangeniswezen: maatregelen en scenario's" aan. Dit rapport is het eindresultaat van de ambtelijke beleidsverkenning. Onderdeel hiervan is het rapport van TNO "Leren van het verleden: de dynamiek van capaciteitsproblematiek in het gevangeniswezen".

Tijdens het commissiedebat gevangeniswezen van 24 september jl. heb ik uw Kamer toegezegd om de verschillende beleidskeuzes die er zijn ten aanzien van een structurele aanpak van het capaciteitstekort in het gevangeniswezen te schetsen.³ Door middel van de bijgevoegde ambtelijke verkenning geef ik invulling aan deze toezegging.

Tot slot

Er is sprake van een omvangrijk en langdurig tekort aan detentiecapaciteit. De bijgevoegde analyse van capaciteitsontwikkelingen, de mogelijke maatregelen en de scenario's maken het probleem en de mogelijke oplossingsrichtingen inzichtelijk. Dit vraagstuk vergt fundamentele keuzes over beleid, wetgeving en de inzet van middelen. Gelet op de demissionaire status van het kabinet is het aan een toekomstig kabinet om een samenhangend pakket aan structurele maatregelen te nemen.

Mijn inzet is erop gericht acute problematiek aan te pakken binnen de ruimte die de bestaande middelen en kaders bieden. Ik heb uw Kamer hierover geïnformeerd in de reguliere voortgangsrapportage over de DJI-capaciteit.⁴

² Kamerstuk 24 587, nr. 1068

³ TZ202509-147

⁴ Kamerstuk 24 587, nr. 1083

De staatssecretaris van Justitie en Veiligheid,
A.C.L. Rutte